Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК
UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXIX. ЧИСЛО 211. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СУБОТА, 10-го ВЕРЕСНЯ 1921.
VOL. XXIX. No. 211. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, SEPTEMBER 10, 1921. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ЗЛИВА ЗДЕРЖУЄ ПОХІД МАЙНЕРІВ

ЕЛИЗАБЕТТАВН, Илинойс, 8. вересня. — Нині пополудни впала тут страшна злива, котра розмочила усі сільські дороги, роблячи похід демонстрантів, що збирався від кількох днів, неможливим.

Частина майнерів, які вже числять попад 800 люда, мала уже навіть забратися домів.

НЕБЕЗПЕКА СТИЧКИ ЩЕ НЕ МИНУЛА.

Що однак небезпека поважних подій ще не минула, видно з приготовань сторожів вуглевих компаній, котрі приготовили 4 машинові карабіни і 50.000 магазинів патронів проти учасників демонстрації.

Шериф округа телеґрафував до ґубернатора стейту у Смола, що поголоски, буцімто шерифи убили жінки і діти манерів, щоби в той спосіб штовхнути їх на якийсь радикальний крок, є неправдиві. Місто сього шериф обжаловує майнерів, що вони тероризують фармерів та подорожних на дорогах. Подібні телеґрами вислали також шерифи зі сусідних округів, додаючи, що як майнерів не здержиться в поході, то прийде до проливу крови. Шериф повіту Гардинґ зажадав від військових властий стейту видати йому 250 рушниць і відповідну скількість амуниції.

СТЕЙТОВА ПОЛІЦІЯ ЗБИРАЄТЬСЯ КАРАТИ ПРОВІДНИКІВ ДЕМОНСТРАЦІЇ У ВЕСТ ВЕРДЖІНІЇ.

ЧАРЛСТОН, Вест Верджінія, 8. вересня. — Частина федеральних військ, яка була відкликана департаментом війни, уже виїхала. Про дальший відклик військ уряд не видав ніякої урядової заяви, але приватною доргоою доходить вістка, що незадовго відідуть також дальші частини. Військові власти не сподіються зі сторони майнерів ніякої спроби більше іти походом на страйковий округ.

Уряд ґубернатора стейту Морґана заявив нині, що уже зроблено перший крок до покарання провідників демонстрації проти виїмкового стану, заведеного стейтовими властями в страйковім окрузі Мінґо. Нині уже доручено перших сорок варантів проти провідників демонстрації. Видав повітовий прокуратор в Лоґен. На слідуючий тиждень мають зібрати надзвичайну велику лаву присяжних суддів, яка має переслухати деяких свідків в справі демонстрації і рішити, чи обжалувати особи, вказані прокуратором.

ВАШІНҐТОН, 8. вересня. — Департамент справедливости каже, що він веде тепер слідство, щоби переконатися, хто поносить вину за події в Західній Верджінії. Коли аґенти департаменту, вислані в округ, покінчать своє слідство над тим, хто винуватий за демонстрації майнерів, тоді департамент справедливости скаже, що він буде далі робити.

РОЗПРАВА В СПРАВІ ТОРІЧНОЇ СТРІЛЯНИНИ ПЕРЕРВАНА.

ВІЛІЄМСОН, Вест Верджінія, 8. серпня. — З огляду на те, що прийшла вістка, що якийсь кревняк судді, що проводить розправою, погиб в автомобілевім випадку, розправу проти двох майнерів, обжалованих за убиттє одного детектива підчас торічної кровавої битви в місті Матеван, відложено до понеділка.

КАНДИДАТИ НА АМЕРИКАНСЬКИХ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ НА КОНФЕРЕНЦІЮ У ВАШІНҐТОНІ.

ВАШІНҐТОН, 8. вересня. — Подають з урядових жерел, що Злучені Держави будуть мати лише чотирох делеґатів на межинародній конференції в справі зменчення зброєнь, котру скликав президент Гардинґ на 11. падолиста сего року до Вашінґтону. Американськими репрезентантами мають бути: секретар стейту Гюз, сенатор Генрі Кебот, Ілайгу Рут і сенатор Оскар Андервуд.

СУД ПРИЗНАЄ ЗАКОН ПРОТИ ІМІҐРАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНИМ.

НЮ ЙОРК, 8. вересня. — Федеральний суд, розбираючи справу одного грецького іміґранта, видав оречення, що американський закон про обмеження іміґрації є конституційним (не противиться американській конституції).

Суддя заявив, що американський конґрес має право обмежати довільно іміґрацію і постановляти, кілько людий найбільше має приїхати кождого року, а з тих, кілько людий має право приїхати кождого місяця.

ВІДКРИЛИ ВЕЛИКІ ПОКЛАДИ ЗОЛОТА.

ФЕРБЕНКС, Аляска, 8. вересня. — Прийшли сюди нині чутки, що над потоком Вилбер відкрито великі поклади золота, найбільші від славного відкриття над Клірі Крік. Вістки прийшли до місцевої ґазети листовно, телеґрафом і усними поголосками. Зараз величезна маса людий зібралася походом в ту околицю, хоч чутки про відкриттє золота не подавали докладно подробиць відкриття.

СТЕНДАРД ОЙЛ КО. ОБЖАЛОВАНА ЗА ЗНИЖУВАННЄ ЦІН, ЩОБИ ПОБИТИ КОНКУРЕНТІВ.

ЛАПОРТЕ, Индіяна, 8. вересня. — Кілька самостійних нафтових компаній пізвало в суд найбільше нафтове підприємство у світі, так звану Стендард Ойл Ко., обжаловуючи її, що вона недавно обнижила ціну на нафту і другі нафтові продукти в тій ціли, щоби в той спосіб довести до банкроцтва своїх конкурентів.

НАСЛІДКИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНА.

ВАШІНҐТОН, 8. вересня. — Нюйорський конґресмен Сіґел написав листа до президента Гардинґа, в котрім звертає його увагу на факт, що іміґраційні власти часто допускають на сушу родичів, а відсилають назад дітий, покликуючися на те, що місячні числа уже виповнені. Конґресмен каже, що таке розділюваннє родин викликує розяреннє серед чужих людий проти Злучених Держав.

ГОЛОСИ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРЕСИ ПРО АНГЛІЙСЬКЕ МИРОВЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН, 8. вересня. — Тутешні дневники подають вістку, що британський міністерський кабінет, висилаючи запрошеннє до провідника ірляндських самостійників, Емона де Валери, щоби прислав мирових делеґатів на конференцію дня 20. с. м., подав услівє, що конференція може відбутися тільки під умовою, що Ірляндія останеться в межах британської імперії.

Англійські часописі висловлюють своє признаннє ізза вислїду наради британського міністерського кабінету, а зокрема, що у свому рішенню оставив отверті двері до мира.

Дневник „Кроникл" пише, що премієр Ллойд Джордж дав знова змогу Де Валері і айриському революційному парляментови „дейл ейреанн" направити ті промахи, яких вони наробили.

Дневник „Дейлі Телеґреф" подивляє терпеливість Ллойда Джорджа, котрий стоїть далі при мирових предложеннях мимо провокаційних виступів Де Валери.

Дневник „Дейлі Мейл" пише, що запрошеннє британського міністерського кабінету представляється в бизнесовий спосіб, та що Велика Британія признає Ірляндії найбільше, що британська імперія їй може дати.

БОЛЬШЕВИКИ РОЗСТРІЛЯЛИ 16 ЖЕНЩИН.

РИГА, столиця Латвії, 8. вересня. — Большевики розстріляли в Петроґраді 61 осіб, яких обжаловували о заговір проти большевицького „уряду".

Доносить про се большевицька ґазета „Правда", котра подає, що між розстріляними було 16 женщин, котрі обжаловувано, що наймали заговірникам кімнати.

Між розстріляними є князь Константин Туманов, 29 літ; князь Сергій Ухтомський, славний артист, 35 літ; проф. Володимир Таганцев, 31 літ; і князь Сергій Шуленбурґ.

Таганцев мав бути головою цілої сеї петроградської орґанізації, а Шуленбурґ, як пише „Правда", мав подавати відомости про большевиків одному американському курерови.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ В КАНАДІ.

Часопись „Канадійський Українець" з 31. м. м. доносить:

В неділю, дня 28. серпня, загостив до західної Канади митрополит Андрій Шептицький. Високодостойного Гостя витав на стації епископ Н. Будка. Зі стації митрополит удався до резиденції епископа, де в каплиці відправив Службу Божу. По Службі Божій митрополит відвідав о. М. Оленьчука, пароха катедральної церкви, відтак оо. Василіян, а опісля Сестри Служебниці.

Митрополит замешкав на час побуту у Виннипеґу в резиденції епископа Будки. У Виннипеґу буде лише кілька днів, а в тім часі звидить обох архиепископів і кількох других особистих приятелів.

У Виннипеґу митрополит дасть духовні вправи для священиків західної Канади, і буде гостем на раді Сестер Служебниць в Мондер, Алберта, яку скликує епископ. З Виннипеґу митрополит виїздить до Едмонтону. Побут в Канаді потриває всего около місяця.

Перед приїздом до Канади митрополит, будучи в Голяндії і Бельгії, мав понад сорок конференцій в ріжних товариствах, де збирав жертви для сиріт в Галичині і студентів духовної семинарії. В Антверпен митрополит захорів на ногу і через те виїзд до Америки був опізнений.

Від часу свого приїзду до Канади митрополит відвідав на сході міста Квебек, Ремускі, Ст. Джон, Монтреал, Отава і Торонто.

Ціль подорожі митрополита — се збиранне складок для круглих сиріт українських в Галичині. Збирає жертви лише межи Англійцями і Французами по церквах в Канаді. З огляду на те, що український нарід в Канаді і Америці вже і так обтяжений датками на поміч рідному краєви — митрополит датків межи Українцями не збирає.

Митрополит подорожує в чисто гуманітарних цілях, а не політичних. Крім збирання жертв на сироти українські межи другими народами уникає всякої акції політичної, бо сє утруднило би збиранне жертв для сиріт межи тими народами. Взагалі, митрополит всяких політичних акцій скрупулятно уникає, і крім чисто товариських візит інших нема.

Митрополит заявив, що приїхав до Канади одночасно подякувати в імени нещасних галицьких братів наших і сиріт всім Українцям Канади за щедру поміч, яку подали старому краєви, а яку обездолені наші брати з великою вдячностю приймали. Поміч ще потрібна і потреба її велика. Люди, котрі не маючи даху над головою, жиють в окопах, не мають средств до життя та голодують, — з великою вдякою її приймають.

Митрополит сказав, що сьогорічний врожай в Галичині гарний, але хліба не стане на виживлення населення, бо на полях все ще стоять рови і не все поле було під засівом.

Митрополит Шептицький ревно опікується воєнними сиротами. Їх богато, бо аж понад 20 тисяч, а з числа того вистарчає помочі всего на 2 тисячі в захистах, яких в Галичині є до 15. А решта? Вони без батька і матері; без ніякої опіки; голодом виморені і неодіті; без ласкавого слова виростають... Сирота — се тінь людського сотворіння, страшним горем прибита, що забула навіть усміхатись. Війна і її наслідки так поділали на сироту пригноблюючо і убийчо, що котра із сиріт дістанеться до захисту, то кілька місяців треба часу і материної опіки, щоби в сироті збудити усміх на лиці. Аби сироту удержати в захисті, треба не більше як вартости 30 долярів на цілий рік. За 1 доляра можна виживити сироту через цілий місяць. Неоцінену прислугу для сиріт в Галичині роблять Сестри Служебниці і Сестри Василянки.

З Канади митрополит виїде до Злучених Держав, де наміряє бути яких 2 місяці, відвідуючи своїх знакомих. Зі Злучених Держав імовірно виїде до Бразилії й Арґентини.

Митрополит Шептицький помимо тяжкої подорожі виглядає здорово. Його незвичайна вічливість вражає кождого, хто мав нагоду чути хотяй слово з його уст. Його невтомна праця для українського народа і дбайливість показують, що се Владика не лише для народа, але і з народом.

СЕНАТОР ЗАВОДИТЬ ПРИВАТНИЙ ТЕАТЕР РУХОМИХ ОБРАЗІВ В СВОЇМ ДОМІ.

Доносять з Вашінґтону, що сенатор Пенровз, один з визначнійших провідників републиканських сенаторів, став таким любимцем рухомих образків, що завів у себе в дома цілий театер, зі сценою, машинами і другими потрібними причандалами. Він каже, буде показувати обрзки в своїй хаті кілька разів в тиждень, а на представлення буде запрошувати своїх особистих приятелів. Виставляти будуть передовсім образки на наукові теми.

БОРОТЬБА ЗІ СТАРІСТЮ.

Від довшого часу провадить відомий лікар професор д-р Штайнах досвіди над поборюванням староти через перешіплюванння відповідних ґручолів. Досвіди ці робить він головно над щурами. Недавно один з віденських лікарів закинув проф. Штайнахови, що щурі, над якими він переводить досвіди, є паршиві, а не старі і тим заквестіонував вартість досвідів. Проф. Штайнах виступив з обороні своїх тверджень і рішучо заявляє, що всі досвіди робив він на щурах, котрі під його особистою контролею постарілися. Досвіди робиться тільки на зовсім здорових. Один два тижні по операції щурам начинає відростати волося, тоді коли не оперованим вилітала до решти. В поодиноких случаях вдалося три рази ті самі звірятка вирвати з полової старечости і довго удержати при життю. Старі щурі — самички по десяти місячній, а то й довше й безплодности родили знова зовсім здорових молодих. Пархи можуть впливати на житеві прояви щурів, але не мають ніякого впливу на вислїди досвідів над поборюванням старечости. „Поширювання цих вісток про пархи моїх щурів — каже дослівно Штайнах — є ще одним прикладом тих безосновних закидів, з котрими мені приходиться бороти в останних роках. Тимчасом в ріжних містах культурного світа переведено численні досвіди операції і одно є досі певним: Дуже богато людей відзискало через операцію на стало здібність до праці і житеву радість. Безпечно бувають неудачі, але я ще не чув про шкідливий вплив операції. Поборювання через операцію полової і то застарілої безсильности укріпиться в медицині так як і усування инших аномалій при помочі операції.

З НАРАД ЗБОРУ ЛІҐИ НАРОДІВ

БРИТІЙСЬКИЙ ДИПЛЬОМАТ ЛОРД РОБЕРТ СЕСИЛ КРИТИКУЄ АМЕРИКАНСЬКУ ПОЛІТИКУ, А ПРОДОВЖЕННЄ ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОГО СПОРУ НАЗИВАЄ МІЖНАРОДНІМ СОРОМОМ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 8. вересня. — На нинішній сесії Збору Ліґи Народів промовляв британський дипльомат лорд Роберт Сесил, котрий заступає Південно-Африканську Спілку, з приводу протесту правительства Злучених Держав до Ліґи Народів в справі розділу мандатів над кольоніями в Африці і над островами на Тихому океані, що перед війною належали до Німеччини.

Він сказав, що він хоче, аби про нього думали, що він говорить проти Злучених Держав, але ліпше було би, якби американське правительство було вислало сей протест вчаснійше, бо так много міжнародніх справ було би вияснилось. Одначе, сказав він, всетаки справа мандатів мусить бути скоро вирішена. Бо ходить о те, щоби народи кольоній та островів не оставались далі в такому положенню як досі, та щоби не були позбавлені конституції і свого правління.

Далі лорд Роберт Сесил говорить проти оружень держав. Він казав, що мира поти не буде, поки буде оруженнє, а дорожня поти не устане, поки будуть видатки на оруженнє. Ті держави, котрі оружаться на знищеннє других, кликав він, на ділі оружаться на своє власнє знищеннє.

Потім промовляв представник Швеції, Гальмар Брантінґ (соціяліст). Він дорікав Лізі Народів, що розтрачує гроші, та що робить ріжниці між невтральними державами і тими, що брали участь у світовій війні (аліянтськими).

Він сказав, що члени Ліґи (держави, що належать до Ліґи) повинні відмовити своїх грошевих вкладів до Ліґи, як вона не буде придержуватись своїх основних засад.

Лорд Роберт Сесил забрав вдруге слово і висловив делеґатови Брантінґови признанне за його отвертість, а далі заявив, що продовжуваннє польсько-литовського спору по всіх тих заходах, які зроблено для полагодженя, є міжнароднім соромом. Вкінці він зазначив, що має надію, що Рада Ліґи Народів розвяже горішньо-шлеський спір в такий спосіб, що цілий світ признає його за справедливий.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРИЗНАЄ ПОВНУ САМОУПРАВУ ІРЛЯНДІЇ.

АЛЕ НЕ ЗГОДИТЬСЯ НА ЇЇ САМОСТІЙНІСТЬ.

ІНВЕРНЕС, Шотляндія, Велика Британія, 8. вересня. — Сьогодня вечером подано до прилюдного відома писмо британського правительства до провідника ірляндських самостійників, Де Валери.

В тім писмі британський кабінет запрошує айриських провідників на мирову конференцію, яка має відбутися в Інвернес дня 20. с. м.

В писмі сказано, чи Де Валера є готовий прибути на конференцію і зложити заяву, в який спосіб Ірляндія може погодити свої національні стремління із союзом з британською імперією.

Ллойд Джордж в сьому писмі пише:

„Правительство з волі народу (з волі правлених) є основою британської конституції, але ми не можемо приняти за підставу до конференції таке розуміннє (інтерпретацію) сього, яке зобовязало би нас до Ваших домагань, навіть до домагання републіки".

Далі в тім писмі премієр Ллойд Джордж пише, що йому годі повірити, аби ірляндські провідники, відказуючись від участи в конференції, тимсамим заявили, що вони не признають короля, але коли Де Валера вважає за дійсну перепону до порозуміння се переконаннє, начеб Велика Британія давала Ірляндії меньше аніж свободу, то найліпше для вияснення сеї справи прибути на нараду.

ІРЛЯНДСЬКІ ПРОВІДНИКИ КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ НЕ Є ЗА ВІДІРВАННЄМ ІРЛЯНДІЇ ВІД БРИТІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 8. вересня. — Провідники ірляндських самостійників („шинфейнерів") були нині повні надії і в доброму настрою.

Вони одержали відомість про зміст писма британського правительства до Де Валери, яке буде тут оголошене прилюдно тоді, як буде теж оголошене британським правительством в Лондоні.

Провідники „шин-фейнерів" не зажурились ані не счудувались писмом Ллойда Джорджа. Вони радше були занепокоєні вістками в англійській та американській пресі, буцімто вони відкидають домініяльну самоуправу Ірляндії (в межах британської імперії). Вони кажуть, що їх дотеперішні відповіди британському правительству зовсім не вказували на те, начеб вони рішучо відкидали домініяльну конституцію для Ірляндії, а настоювали на відірванню її від британської імперії.

Далі, заявляють ірляндські самостійники, що вони радо годяться на конференцію з британським міністерським кабінетом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТЕСТИ ДО ЛІГИ НАРОДІВ.

АМЕРИКАНСЬКІ І КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ, ВИКОРИСТАЙТЕ ХВИЛЮ І НАГОДУ, ЩОБ ПОМОГТИ ВАШИМ БРАТЯМ І СЕСТРАМ В РІДНОМУ КРАЮ!

З уваги, що сесія Збору Ліґи Народів має скінчитися ще сього місяця, ті українські орґанізації в Злучених Державах і в Канаді, котрі мали намір вислати протести проти продовжування польської окупації Східної Галичини, добре зроблять, коли вишлють такі протести, хотяйби лиш дуже короткі, але зараз телеґрафічною дорогою.

Протести писменні можуть прийти вже запізно для спонукання постанов Збору Ліґи Народів у справі Східної Галичини, але телеґрафічні, вислані сього тижня, можуть наспіти ще в саму пору.

Телеґрами можна адресувати так:

Dr. VAN KARNEBEEK, President Assembly League of Nations, Geneve, Switzerland.

ЗАМІТКА. — Каблеграми можна також посилати по зниженій ціні, а саме за половину ціни (діферд гаф рейт) або навіть яко каблеві листи (кейбел леттерс). Ріжниця в доставі каблеграми є всего яких 24 години, а в ціні велика.

ЗНОВ БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ МІНІСТЕР ПРОТИ СВОЇХ НАЙМИТІВ.

В той самий час, як московські аґенти містять в своїх ґазетах фальшовані вістки про те, що буцімто самостійна українська советська република заключує торговельні і політичні договори з ріжними державами, щоби в той спосіб збаламутити своїх читачів і підсунути їм враження, що Україна є тепер самостійною державою, московський большевицький комісар заграничних справ знов постарався здемаскувати своїх власних наймитів.

Послідне число американської тижневої ґазети „Де Нейшен" принесло статтю самого Чичеріна „про межинародне положення советської Росії". Стаття попри звичайні большевицькі викрути, звичайні вибілювання себе і чорнення других, має також кілька самопризнань, які треба підчеркнути, бо аґенти того самого уряду дуже часто перечили сьому, як се саме говорили противники большевиків.

Цінним самопризнанням треба признати се, що в цілій статті ніґде ані словом не говориться про самостійну українську радянську републику. Чичерін говорить про українську пшеницю, якої цілий корабель продали московські большевики Італії, але говорить про неї так, якби вона походила з Росії. Він говорить про ріжні держави, з якими советський уряд в Москві увійшов в зносини, але ані словом не згадує про те, щоби сей уряд увійшов у які межинародні зносини зі самостійною Україною. Самостійної советської України нема. Вона є лише на папери, і то лише на терпеливім папери московських аґентів в Америці, де грубими буквами, але все таки неменче голословно говориться про самостійну радянську Україну.

Що так розуміє становище України в большевицькій Росії весь большевицький уряд, видно також зі заяви Максіма Літвінова, заступника большевицького міністра заграничних справ. Се саме число „Де Нейшен" приносить спис держав, з якими російська советська держава увійшла в ріжні дипльоматичні та торговельні зносини. І так: консулярну репрезентацію має Росія в Китаю і Мексико; торговельні місії в Анґлії, Італії і Швеції; так звану дипльоматичну репрезентацію в Німеччині; а повні дипльоматичні зносини навязано з: Афґаністаном, Вірменією, Азебайджаном, Бохарою, Естонією, Далекосхідною Републикою, Фінляндією, Грузією, Латвією, Литвою, Персією, Туреччиною і Польщею. Як бачимо, межи державами, з котрими советська Росія має повні дипльоматичні зносини, є „буржуазні" держави, як Фінляндія, Латвія, Литва, Польща; шляхотські як Туреччина; советські, як Азербайжан і Грузія, — одним словом, є всякі держави, лише не Україна. З того, що вичислено навіть таку московську державу як Далекосхідну Републику, видно, що Україна не має навіть такої самостійности, яку має ся частина бувшої російської імперії.

Яке відношенне московського большевицького уряду до України, пробивається ще яснійше зі статті Чичеріна, котрий галицьку нафту називає польською нафтою і нарікає, що французи ошвабили Поляків при торговлі сею нафтою. Хоч Чичерін сього виразно не каже, але з його слів про „польську" нафту виходить, що московські большевики у відношенню до України годяться зі становищем вшехполяків, які заявляють, що Польща і Росія повинні погодитися, роздїливши Україну межи себе.

Большевицький міністер заграничних справ посувається так далеко в своїй аґітації проти України і Українців, що в своїй статті повтаряє навіть наклеп московських чорносотенців про союз українських провідників з німецькими реакціонерами.

Збираючи все до купи, ми мусимо сказати, що ціла стаття большевицького комісаря заграничних справ доказує, що відношенне Москви до України не змінилося. Яке воно було за царя, таке воно за большевиків. Яке воно було за Столипіна, таке воно є й за Леніна.

ПОЛЬЩА ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕМІҐРАЦІЇ.

В останніх часах і в Чехії і в Польщі говориться про потребу польсько-чеської згоди. Докладно про сю справу не будемо говорити, бо до якогось тіснійшого союза між Чехією й Польщею мабуть все одно не прийде. Звернемо тільки увагу на те, на скільки в справі чесько-польської згоди виступає українська справа.

Польща хоче використати спарву польсько-чеської згоди на те, щоби Чехія признала й підпирала всі польські домагання в українській справі з окрема в справі української Галичини.

„Курєр львовскі", орґан партії людовців, до якої належить теперішній польський президент міністрів Вітос, вичисляючи підстави польсько-чеської згоди, на першім місці ставить отсі домагання до Чехії:

„1) Офіціяльне признанне і ґарантії східних границь Польщі, визначених рижським договором.

„2) Розвязанне всіх українських політичних і військових формацій, відмовленне фінансової допомоги Українцям і виключенне всіх українських аґітаторів і тих, що провинилися проти карного і військового закона в рр. 1918 і 1919."

Як бачимо, Польща домагається, щоб Чехія признала і заґарантувала, то значить, обовязалася обороняти в міжнародній політиці ті східні границі Польщі, які Польща осягнула в рижськім договорі. Се значить, щоби Чехія признала, що всі українські (а також білоруські й литовські) землі, які Польща загарбала і які їй у рижськім договорі відступила Совітська Росія й Радянська Україна, — що всі ті землі мають на віки остати в польській неволі і в міжнародній політиці обороняла польські „права" до тих загарбаних земель.

Далі домагається Польща від eЧхії, щоби **Чехія викинула з своєї держави всю українську політичну еміґрацію, яка знаходиться в Чехії.**

В Чехії знаходиться богато Українців з Галичини, які вспіли вратуватися від польських шибениць, розстрілів і тюрем. Так само знайшла в Чехії захист часть галицько-української армії, а саме бриґада Черського, яка перейшла до Чехії весною 1919 підчас польської офензиви на Східну Галичину, і група Кравса, яка перейшла до Чехії літом 1920, відділившися від війск Петлюри. Очевидно, що українські еміґранти мають свої орґанізації. Є в Чехії також представництво українського правительства Галичини (проф. д-р Степан Смаль-Стоцький). Чехія в справі Східної Галичини стоїть на становищи держав антанти, себ то, що вона не належить до Польщі та що її будучність мають вирішити держави антанти.

Отже Польща домагається, щоби Чехія признала, що Східна Галичина належить до Польщі, та щоби викинула з своєї держави всіх українських еміґрантів.

При сім польська безличність посувається так далеко, що орґан польського президента міністрів уважає всіх тих Українців, які утворили на території української Галичини українську державу й обороняли її перед польськими грабіжниками, „злочинцями проти карного і військового закона". Поляки очевидно думають, що галицькі Українці зпід австрійсько-польського ярма повинні були покірно перейти в польське ярмо, а не будувати власну державу. Тому Поляки вважають галицьких Українців „злочинцями проти карного і військового закона".

Сю польську безличність треба собі затямити. Прийде час на відплату!

Як уже зазначено, з польсько-чеської згоди мабуть нічого не буде. В кождім разі поки-що не заноситься на те, щоби Чехія сповнила висше подані польські домагання.

Одначе важний сам факт, що Поляки такі домагання ставлять. З сього видно, як Поляки бояться української політичної еміґрації й її діяльности.

Сим Поляки дають найкрасше свідоцтво, яке велике значіння для визволення Галичини зпід польського ярма має свобідна, від польських катів незалежна діяльність української політичної еміґрації й очевидно в першій мірі українського правительства Галичини.

Тому треа букраїнському правительству Галичини дати грошеві засоби, потрібні для дальшого ведення акції в ціли визволення Галичини зпід польського ярма.

Гайдельберґ, 9. серпня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

З ДНЯ.

Большевики ідуть до „буржуазної" Ліґи Народів.

Телеґрама з Женеви, у Швайцарії, столиці Ліґи Народів, доносить, що большевицький комісар торговлі, Леонід Красcін, предложив Зборови Ліґи Народів умову, яку большевицький уряд підписав з Американською Запомоговою Адміністрацією, яка остає під кермою американського міністра торговлі, Герберта Гувера, а рівночасно також предложив рапорт про голод і потреби голодуючого населення в Росії.

Ще недавно большевики горлали, що з Ліґою Народів нічого не хотять мати, бо се „буржуазна" інституція, а вони таких інституцій не потребують, бо мають „3-тій інтернаціонал". Але ось прийшла в Росії біда і тривога, а як тривого то до Бога, хотяйби і буржуазного. Отже вже большевики забули про „буржуазність" Ліґи Народів. Вже ідуть до неї і згідно з приписами її конституції, хотяй туди не належать, а несуть свої договори з Гувером. Подають також рапорт про стан голоду в Росії, бо знають, що Ліґа Народів може також післати трохи хліба до раю большевицького.

А що-ж тепер на се скаже „товариш" Дмитришин і „товариш товариша" Бориско?

Вони-ж Ліґи Народів не признавали і сміялися з неї! Отже тепер їм випадало би Красcіна викинути зі своєї партії.

Ще недавно насміхався товариш товариша Дмитришина, товариш Бориско, з тих Українців, що до Ліґи Народів висилали протести проти польської неволі в Галичині. Ліґу Народів товариш товариша називав „Ліґуся". Казав, що як Гардинґ її не признав, то її нема.

А тимчасом Ліґа Народів є. Американці до неї зачинають залицятись. Американське правительство також. І вкінці навіть такі чисті „пролетарі" як большевики.

Лише сам один Бориско лишиться опущений на скрентонській скалі.

Протести проти польських звірств.

Неосудимий (непочитальний) редактор „Народної Волі", Бориско, цілі статті виписував проти того, аби Українці не слали протестів проти польської неволі і польських звірств в Галичині, а за причину подавав акуратно тесаме, що подавав Витовт Демянчук у своїм „Рускім Селянині". Казав, що то шкода гроший, бо з того нічого не буде.

А як бачимо, то навіть большевики, яких Бориско обожає і вважає святими, висилають протести проти польських звірств до цивілізованого, чи „буржуазного" світа.

Як Поляки втікали з Києва, то большевики розіслали по світі бездротну телеґраму, що Поляки спалили собор св. Володимира. Вони писали, що проти того варварства протестують перед цілим світом.

Тепер же тісамі большевики протестують перед світом проти польського варварства, що Поляки убили 60.000 російських бранців.

Якби в Москві був Демянчук або Бориско, то можеб і большевикам порадили не протестувати проти польських звірств. Чи вони послухали би хрунівської ради, то ще питанне, але тимчасом серед Українців є ще такі, що слухають і терплять ріжних Демянчуків і Борисків.

Чому вони мовчали дня 18-го марта с. р.?

Наші большевицькі нероби і дармоїди, котрі жиють з „пресових фондів" і з „революції", а робити не хотять, хоч їх проси і моли і тягни до роботи, — видали свою глупу відозву проти державної позички, яку оголосило правительство Галицької України, і розіслали її купами по всіх українських громадах (по два фунти).

Наші читачі насилають нам ті відозви з дописками: „польські наймити", „большевицькі блазнюки", Бориски", „ідіоти", „слуги Пілсудського,", „варшавські помиї", „аґенти Троцького, котрі жиють з крадених в Росії брилянтів", „платні аґенти", „платні ваґабунди", „дармоїди", „злодії" і т. д. і т. д.

Крім того в листах наші читачі просять, щоби злаяти тих неробів, аби не посилали своїх відозв до українських робітників але до панів Пілсудського, Йоффе і Троцького. Кажуть, що вони того глупого большевицького сміття не потребують і також не потребують науки від неуків, котрі самі наперед повинні взятись до науки, заки будуть учити других.

А один з наших читачів пише таке:

„Хвальна Редакціє! — Посилаю Вам відозву нюйорських блазнюків, що привикли жити з ріжних „революційних" і „пресових" фондів, котру вони видали проти Національної Позички Правительства Галицької України і тепер розсилають помежи Українців. Скажіть правду у „Свободі", що то за зволоч ті дармоїди нюйорські, що називають себе лідерами большевизму, нехай нарід знає і нехай знає, що варта їх аґітація проти визволу нашого рідного краю.

„Я гадаю, що розумні і чесні українські робітники, котрі не вірять в дурні хмари большевицьких блазнюків, тепер, як прочитають їх відозви проти визволення Галицької України, то ще більше дадуть на позичку ніж передтим мали на гадці дати. Бо ми видимо тепер, що не лише всякі опришки як Пілсудський але також всі наймити Троцького є за тим, аби Галичина далі була в варшавськім ярмі.

„Я спитаюсь тих большевицьких блазнюків, **де вони були дня 18-го марта, 1921, коли комісар Йоффе віддав в Ризі пану Пілсудському і всім прочим ляцьким панам Галицьку Україну в неволю, приріюючи, що навіть аґітацію проти того поневолення його Росія заборонить?**

„Чому ви тоді мовчали? Чому ви не кричали, що Йоффе і Троцький віддали робітний український нарід в тяжку ляцьку неволю?

„Аґа, бо вам не вільно було кричати! Бо рублів Мартенс був би не дав! А тепер знову вам не вільно мовчати, коли Петрушевич хоче зломити риський договір і вирвати Галицьку Україну з ляцького ярма! Отже тоді ви мовчали, як Йоффе давав наш край Пілсудському, а тепер гавкаєте як скажені пси, аби від Пілсудського нашого краю не вирвати! Бо ви не є борці за робітничу справу, але слуги, раби, грязь Москви і варшавське сміте!"

Отсе є відповідь тих, котрим нюйорські большевики насилають свої ідіотичні ляхоманскі відозви.

З ГАДОК ЗАГНИБІДИ.

Україні не треба деревляних Українців. Ані польських братів. Ані киринників. Ані польських льокаїв. Ані московських прислужників.

Україні треба щирих, ревних, горячих Українців-патріотів. Людий готових на найбільшу саможертву для рідного краю. Людий, що для України нічого не жалують. Людий, що не поборюють підлими способами змагань до визволу України. Людий, що не виступають проти Позички Національної Оборони.

* * *

Як ти, брате, ще не купив Бонду Позички Національної Оборони, — не смій казати, що ти Українець.

* * *

Не кажи, що ти не можеш купити Бонду Позички Національної Оборони. Бо як не можеш позичити Україні сотку, або пятьдесятку, або десятку — то **пятку можеш позичити на визвіл українських земель і українського народу.** А як не хочеш, то ти брате, не ґнівайся за правду: ти або деревляний Українець або польський брат.

* * *

Як для тебе визвіл України з ляцького гнету не варт марної пятки, то ти не варт нічого для України. І ти не варт носити імя Українця.

* * *

А преціњ є сотки і тисячі Українців в Америці, що можуть купити бондів Позички Національної Оборони за сотку і за дві сотки і за тисячу. Чого-ж ждете, браття? Чи ждете, щоб Ляхи на віки закували український народ в кайдани? Чи ждете, щоб Ляхи вимордували і замучили увесь український народ? Чи ви такі самі, як той польський брат, що пише в своїй ґазеті, що українська держава не буде ліпша від польської? Чи ви також польські брати?

* * *

А як ви не польський брат, то ще нині купуйте бонд Позички Національної Оборони.

* * *

Кажуть, що ще один польський браток виступає проти Позички Національної Оборони. Він чоловік високо вчений, розумний, бо свого часу був „ґмінним" писаром. А тепер, тепер він хоче бути провідником українського народу в Америці! Хоче бути політичним війтом.

Як якийсь там писар виступає проти Позички Національної Оборони — не дивуйтесь люди. Він-же за час свого високого урядовання мусів стояти близько ляцького ц. к. староства і ц. к. „сонду", і ц. к. „ради повятровей", і ц. к. жандармерії, і ц. к. штайранту. Він мусів писати „покорне і уніжоне подання" і просьби до всіх „ясних" польських панів. Він може мусів говорити „до пана старости"; до „пана комісара" і до „пана теребилюльки" і до „пана вахміща": „цалуєм рончкі" ясне пана, або: „падам до нужек ясне пана", або: „слуґа уніжони і паробек ясне пана".

Як-же сміють прості українські хлопи в Америці купованнем бондів Позички Національної Оборони підривати право „посядання" ясне-вельможних ляцьких панів на українській земли? „Пан пісарж" цего не може зрозуміти.

* * *

Аґа! От і наґадалось! В деяких людий їх „гонор" такий значний, що обраховують його на доляри і центи. Для них гонор варта кілька тисяч долярів. Сховають доляри до кишені і діри в гонорі вже полатані. Але для них визвіл Галичини не варта ані цента.

* * *

Писарські коломийки.

(Шляхетнему пану Ржепеньові в альбом).

Колись я був в старім краю
„Пісаржом" громадським,
А нині я в Америці
Прислужником ляцьким.

Проти бондів українських
Мушу виступати,
Бо не схочуть мені Ляхи
„Урженду" знов дати...
Гу! га!

* * *

Мерзко і стидно глядіти, що в найважнійших хвилях Українці не можуть стати як оден за визвіл України. Коли вже аж до того прийшло, що деякі люди, ведені власною зарозумілостю і еґоїзмом, виступають проти Позички Національної Оборони, та тим самим помагають Ляхам-катам затискати петлю на шиї українського народу, то хіба побажати, щоб прийшов час, коли:

Зійдуть і виростуть
Ножі обоюдні,
Роспанахають погане,
Гниле серце брудне
І виточать смердючую
А наллють живої,
Козацької тої крови,
— Чистої, святої!"

ГАДКИ НА ЧАСІ ВАЖНІ ДЛЯ НАШОГО СВЯЩЕНСТВА, АБО НЕДІЛЯ БОНДІВ.

Від одного зі старших священиків ми дістали слідуюче письмо до поміщення:

Високоповажана Редакціє!

Будьте ласкаві, пане Редактор, помістити сих кілька моїх слів, якими хочу відозватися до моїх собратій в справі бондів.

Роблю се не длячого иншого, як аби прислужитися справі загальній і тому не даю мого підпису, а Хвальній Редакції вже наперед дякую за поміщенне.

Хочу говорити в справі бондів.

Даруйте, Вс. Отці, що промовляю до Вас в часописях „Америка" і „Свобода", але я не є жадна Власть духовна і не маю на це иншого способу, а час йде. Серце не дає мені спокою, а розум каже се зробити. Отці! не чекайте на жадне розпорядженне Власти духовної, бо Влсть духовна дає розпорядженне лишень в справах духовних, але коли кличе нас Вітчина і просить о поміч визволення з неволі лютого ворога, ми повинні зробити се, що до нас належить як синів нашої матери України.

Коли ми по реколекціях на наших нарадах вислухали промову Д-ра Мишуґи, делеґата зі старого краю, ми всі одушевилися сею справою і обіцяли одноголосно підперти справу бондів. Не яко священики, але яко Українці-патріоти, пробуваючі в Америці, ми обовязані помогти сій акції, бо або вона добра, або зла. Коли зла, ми повинні отверто виступити проти неї, але як добра, нам не вільно сидіти із заложеними руками і чекати, що дальше буде, або нехай другі роблять, бо час убігає, але ми повинні всі як оден муж підпомочи і сказати собі як сказав Франко: „Кождий думай, що на тобі міліонів стан стоїть. що за долю міліонів, мусиш дати ти одвіт,.. „Тимчасом ми розїхалися домів, огонь запалу спалахкотів і не видно жадного руху. Сеж не есть щось надзвичайного, бонди мож купувати від 5 долярів висше, кілько на кого стати. Се не є жадне циганьство. Буде наша держава, віддадуть нам, а не дай Боже скоро, не буде, Га! робилисьмо, щосьмо могли. Чим покажемо свою любов? Коли захорує дитина, родичі з послідного тягнуться, аби ратувати її життє, не жалують ні на лікарів ні на лікарства. Нераз сотки йдуть, а коли помре дитина, родичі не жалують своїх видатків. Бондами ратувати другі народи в Америці свої вітчини. Чи не бачили ми як польські священики сиділи по цілих днях в дверях перед костелами (так було в моїм місті), або галями і збирали датки на бонди? Вони не встидались того, бо їм обовязок вітчини казав се робити, а нарід йшов та купував бонди. Се лиш примір.

Чи у нас нема українського серця? Чи у нас вже вигасла та любов і ми вже всі стали самолюбами? Не вірю, стораз не вірю! У нас любов, є, але нема енерґії, ми все чогось чекаємо і чекаємо. Чекати довше нам не вільно!

Тому на се рада. В одну неділю в цілій Америці зробити зараз по службі Божій в гали церковній парохіяльні мітинґи, на яких мають явитися лиш всі парохіяни. Священик чи котрий зі свідомих патріотів виясніть справу бондів, пригадає Падеревського, який міліони вивіз з Америки і стала Польща, Масарик вивіз міліони і стала Чехословачина і ми хочемо помогти своїй Вітчині, аби підтримати акцію боротьбою о визволенне і на сю ціль купуємо бонди, а купуємо з патріотизму. Ся неділя нехай буде 18. або 25. вересня с. р. і нехай називається неділя бондів. Нам нема чого довше чекати і стягати, хто дасть, то дасть. До місяця повинна бути наша акція скінчена і гроші зложені. Тогди покажеся, або ми нарід і місія Д-ра Мишуґи удалася, або нехай Др. Мишуґа сейчас по неділи бондів купує шифкарту і вертає домів і там роскаже, що за одні і які ми люди. Чекати нема чого, бо справа Сх. Галичини рішатися буде певно в невдовзі, тож сю акцію треба підтримати, як раз тепер бо якби ми і впали, то треба рекурсувати, рекурс коштує. Тому не надумуймося, бо або дамо, або не дамо, здаймо раз іспит, що ми за нарід. А не забудьмо, що наші вороги Поляки слідять кождий наш рух і затирають руки з радости, що межи нами нема одушевлення.

Всеч. Отці, даруйте мені за мою смілість, не питайте мене хто я є, але беріться до діла. Неділя бондів, дня 18. або 25. вересня покаже, хто є добрий священик і добрий патріот, а хто ні. Тож до діла, бож і народ глядить на нас, який примір дамо ми Отці духовні. Коли занедбаємо сю хвилю, то вже нашої помочи може і не буде потреба, а на кождого совісти ляже тяжкий камінь докорів: Я міг був зробити, а не зробив. Тож до діла!

ДОПИСІ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ.

Позір, Українці з Патерсон!

У нас відбулися 15. серпня б. р. збори в справі української школи. Наш парох, о. Л. Левицький з Пасейку, отворив ті збори і представив зібраним, яку вартість має українська школа та яку вартість має українська молодіж, коли вона знає свою історію і літературу.

Наразі записалося 24 дітий і 7. вересня зачалася наука у парохіяльній німецькій школі при ул. Мейн. Науку буде провадити дякоучитель з Пасейку, п. Ціміхуд, два рази на тиждень, то є кождої суботи від години 11-тої перед полуднем до 2-гої пополудни, а в середу вечером від 4-тої до 7-мої години.

Кождий Українець повинен записати свої діти до сеї української школи, бо діти навчаться там любити і шанувати своїх родичів, навчаться своєї релігії, як мають по Божому жити, бо інакше то наші діти винародовляться і нам буде встидно, як вони не схотять говорити до нас по українськи, тілько по англійськи.

Отже хто би хотів записати свої діти до своєї рідної школи, най зголоситься до згаданої німецької школи в суботу о 1-шій годині, або в середу о годині 5.30 вечером.

При тій нагоді взивається всіх Українців, аби записали свої діти до Українського Молодечого Союза, бо то є наша найстарша організація в Америці і нашим обовязком є в ній забезпечити свої діти, а не платити до чужих асекурацій, коли є своя, що справедливо виплачує запомогу чи старим членам чи молодим.

ЗА ШКІЛЬНИЙ УРЯД:

Онуфрій Баран, голова; **Сергій Винярський**, касієр; **Теодор Ґайда**, секретар.

—o—

АЛЕНТАВН, ПА.

Кілька слів до тих українських родичів, котрі мають діти у шкільнім віці.

Саме тепер скінчилися шкільні вакації і розпочалась наново шкільна наука. Майже кожда українська родина має одну чи більше дітий у шкільнім віці і ті діти зачнуть тепер ходити до публичних американських шкіл, аби там набиратися потрібного знання. Але є у наших родинах і такі діти, котрі вже покінчили нормальну школу. Що станеться з такими дітьми і яка їх ожидає доля?... Всі вони (з дуже малими виїмками) підуть тепер до якоїсь щапи або до тяжких фабричних робіт, де будуть працювати в поті чола від рана до вечера і зароблять якраз стільки, щоби з голоду не вмерти.

Чому наші Українці розпихають свої діти по ріжних шапах і фабриках? А тому, що вони є скупі і видять щасте своєї дитини в тім, коли та дитина принесе до дому кілька чи кільканайцять долярів місячної платні. Се нібито має бути велика поміч для цілої родини.

Щоби наші українські родичі знали розяснити собі той скарб, який дає дитині наука, то нехай тих кілька моїх слів прочитають і нехай над ними застановляться. Нехай поспитають самі себе, що є причиною того, що ми, Українці, як там у старім краю так і тут на вільній земли Вашінгтона, маємо таке мале число наших українських професіональних людий. Ми на загал є мало просвічені і тому нами так нині торгують, так нас усюди кривдять і зневажають.

Наша українська еміграція, прибувши тут до Америки, тримається тоїсамої засади, котрої трималися в старім краю її предки. Вони, як мали діти у шкільнім віці, то не посилали їх до школи, щоби дечого навчились, але гнали на поле з худобою. „Що я — мовляв — буду дитину посилати до школи, щоби вона мені там надармо час марнувала! Вона і так нічого не навчиться, а за той час, котрий має змарнувати в школі, то мені хоч товару припильнує!" Бувало тато або мама, замісць запровадити свою дитинку до школи і попросити учителя, щоби навчив її розуму, возьме під паху курку і занесе учителеви з просьбою, щоби він увільнив дитину зі школи. Коли учителем був Поляк, то він дуже радо на сю просьбу згодився. Він навіть тішився, що українська дитина виросте на непросвіченого тумана, бо тоді буде кому працювати на панськім лані і буде кому перед ляцькими шляхтичами поклони бити. Адже відома річ, що чим більше на світі рабів, тим ліпше поводиться вельможним панам.

Коли по увільненню дитини зі школи батько прийшов до хати, то він ще й тішився, що для него учитель такий був добрий, що занявся щиро його справою і написав до старости, що Іван Нерозумний не хоче посилати своєї дитини до школи, бо немає йому хто товару пасти і гусий пильнувати. Батько тої дитини з великої радости не знав, що зробити, тай каже: „Знаєш, стара, що наш Михась вже до школи не буде ходити!" А жінка Івана Нерозумного похвалила його за те і додала: „Аво, таж наші родичі з письма не жили, ми не живемо, тай і він не буде жити!"

Бачите, поважані Читачі, що наші родичі не вміли оцінити науки, вони не знали того, що просвіта — се наша будучність; що наука ломить кайдани, а темнота кладе ярмо на шию. І тому, що наші родичі так мало дбали про науку своїх дітий, ми нині се болючо відчуваємо. Замало у нас тут на вільній земли американській є українських адвокатів, професорів, лікарів, інжинірів і прочих висших професіоналістів, котрі би стали в обороні свого українського народу. Не маючи своєї інтеліґенції, не маючи нігде свого відповідного представництва, ми не можемо тут повести як слід своєї народної акції, щоб освободити наш рідний край з рук ворожих наїзників. Тепер уже кождому з нас ясно, що за гріхи наших батьків терпимо ми, а за наші гріхи будуть терпіти наші діти. Від кари за наш власний нерозум ніхто з нас не втече, а доля жартів не знає і серця не має! Як собі хто постелить, то так і виспиться!

Іноді нам приходиться послугуватись тутки чужими людьми. За примір нехай послужить українська політика в Америці з 1918 року. У тім році У. Н. Комітет, не маючи свого українського чоловіка, котрий міг би був занятися українськими справами перед американським світом, мусів покликати до сеї роботи чужинця в особі п. Мільтона Райта. Він заступав українські справи так довго, доки йому за його роботу платили; а як перестали платити (бо не було гроший), то він перестав для нас працювати. Сей один примір (а таких примірів можна навести більше) повинен бути для нас доброю наукою. Суть сеї науки така:

Українська Родино! Посилай свої діти до висших шкіл! Дай свому народови свою власну інтеліґенцію, бо без своєї інтеліґенції ми всі марно пропадемо!

Ми знаємо, що наука є найбільшим богатством. Нам треба учених людий, особливо тепер, коли Східна Галичина і Буковина будуть скорше чи пізнійше визволені з ляцько-румунського ярма. Певна річ, що нам у старім краю буде потрібно тисячів ріжних більше і меньше освічених урядовців, а відки ми їх візьмемо, як не будемо посилати своїх дітий до висших шкіл?

Коли би наші українські родичі зрозуміли потребу висшої науки, то у нас в Америці було би в короткім часі споре число своїх адвокатів, лікарів, учителів, інжинірів і інших подібних людий, котрі творять ядро своєї рідної нації. Я поставлю за примір хотьби і нашу місцевість, Алентавн. Тут у воєннім часі жило більше ніж тисяч Українців, а ще й доси нема між нами ані одного українського лікаря, ані одного нашого адвоката, ані одного навіть українського публичного нотаря! З наших людий лише чужинці користають, бо свої по фабриках роблять і „пейду" до дому приносять. Подивімся ми на Німців, Італійців, Чехів, Ірляндців, Жидів, а навіть на Поляків. Вони є о много культурнійші від нас і тому — як то кажуть — ми їм мусимо по табаку ходити...

Подумай собі, українська Родино! Коли би так нині прийшла до нас радісна вістка, що Східну Галичину признано її правному власникови, українському народови. На той случай наші старокраєві братя зажадали би напевно від нас визначної помочі — помочі не в грошах, але у фахових людях. Кого-ж ми їм тоді пішлемо? Нікого! А чим ми виправдаємося перед своїми заморськими земляками? Ех, народе нещасний! Жиєш у культурнім краю, а не хочеш користати з тої культури, не хочеш жити між людьми по людськи!

Українці! Посилайте свої діти до висших шкіл! Не жалуйте гроша на науку, бо богатий не той чоловік, котрий має богато гроший, але той, котрий має науку. Наука є тим скарбом, котрого ані злодій не вкраде, ані огонь не спалить, ані вода не забере. Не даваймо своїм дітям готових гроший, але даймо їм науку, бо — як каже поет — „без науки нині люди дуже всі бідненькі".

Володимир Кашицький.

МОЖЕ ХТО СПРОМОЖЕСЯ ПОМОГТИ.

Володимир Лаврівський, син звісного віцемаршалка галицького Сойму, один з перших піонірів народнього відродження в Галичині, член-оснуватель Сокола-Батька у Львові, лежить спаралїжований у Львові при ул. Вроновській ч. 8. і примирає буквально з голоду. Може би хтось з американьських земляків занявся збіркою для нього і посилав йому місячно 2—3 доляри. Коли хто хоче зложити одноразову лепту, може її прислати до American-Ukrainian Exchange, 30 E. 7th St. New York City, а звідси вишлеться її разом з иншими фондами до Львова. —13

В. БІЛИНСЬКИЙ.

З СУЧАСНОГО ЖИТТЯ НА ЛІВОБЕРЕЖЖЮ.

З українських земель найцупкіше в лапах т. зв. московської орієнтації сиділо Лівобережже. Воно найвірніше плентадось в хвості московської політики і найшвидче приймало всякі соціяльно-політичні, карколомні для України комбінації, змагаючі до її поневолення Москвою. Тому не диво, що большевизм яко квітка чисто московського походження, найскорше найшов собі тут дуже горячих приклонників. Зате Лівобережжю прийшлося і найскорше розчаруватися в московській щирости. Звідціль так рано починається тут реакція против сучасного московського насильства. Ніде може голосніше не лунають зараз кличі Самостійної України як на Лівобережжю, бо навіть така обрусіла ґубернія як Харківська і вона вже більше року незвичайно швидко і глубоко прокидається до свідомого національного життя. Про це свідчать там часті і вперті селянські повстання, що припиняють навіть на деякий час залізничий рух по деяких лініях як прим. Харків-Луганськ по північно-донецькій, і масове виписуванняся з комуністичної партії робітників в бахмутських, славянських і луганських фабриках і заводах. Робітництво є рішучо невдоволене своїм катастрофічним матеріяльним положенням, бо на чотири чи пять тисяч рублів місячної пенсії важко прожить й один день, а т. зв. пайки дають не все. Під тими місячними пайками треба розуміти 20 фунтів ячмінної муки, пів фунта цукру, фунт соли, восьму часть фунта мила (не все), дві коробки сірників і осьму часть фунта махорки. Оце і всі місячні натуралії кождого робітника в комуністичному царстві. Не диво, що робітники гуртами кидають фабрики та заводи, навіть як що ті працюють, „дезертирують" як це большевики називають та йдуть на села за харчами. Тут або стають на полеві роботи, або займаються міновою торговлею, предкладаючи селянам взаміну за хліб ріжні фабричні товари. В даний мент село є одиноким спасінням для робітників і иншого для них виходу немає. Дарма, що видали большевики панцизняні закони т. зв. „общую трудовую мобилизацію", силою якої кождий остається на цьому місці і при тій роботі, при якій захватила його большевицька влада або по своїй спеціяльности. Не помагають й численні арешти, бо голодна смерть душа за репресії чрезвичайки. Найліпше ще ситуовані большевиками робітники Донецького крянсу і щож вони там місячно отримують? Так званий „бронірований пайок", цеб то 35 фунтів ячмінної муки (не все), по фунту цукру, два рази в місяць по фунти мяса, инколи вонючого і ці еамі продукти як мило, сірники, махорку, що й другі робітники. Сам Пятаков, завідуючий вугольною продукцією Донецької Криворіжського крянсу в свойому весняному звіті жаліється на велике дезертирство шахтярів на полеві роботи по селах. Опріч цього панує велика крадіж фабричних продуктів по тих фабриках і заводах, які є в русі пр. солеварнях і содовому заводі у Славянську, маслобойнях, харківської, полтавської і других ґуберній, цукроварях полтавських і т. д. Ніяка контроля не всилі при большевицькому господарстві стримати цього злочину робітників, бо це є жерелом їхнього істнування. Правда, большевики вишукують виновних і карають декого з них смертю, забирають кваліфікованих і таки простих робітників з сіл, саджають їх по тюрмах за їхнє дезертирство, але все це сизифова робота, яка викликає тільки велике розчарування робітничих мас до большевиків і підготовляє ґрунт до неминучого їхнього упадку. Природно, що це явище большевицька преса всіляко старається скрити, страйки як пр. у Харкові і Луганьску розбивають силою, а проводирів страйку чрезвичайка секретно одсилає в штаб Духоніна (на смерть). Тому тепер на робітничих мітинґах дуже часто трапляються неприємні для большевиків скандали (свідком такого скандалу був я у Славянську на содовану заводі), коли то робітники й слухати не хотять гарних обіцянок комуністичних бесідників, пильно прислухуючись до т. зв. ораторів безпартійних. Словом, робітничі маси на Лівобережжу в даний мент як найліпше зрозуміли велику брехню большевицьких обіцянок, а що центром, жерелом сучасного свойого лиха бачуть в Москві, звідціль великий в їх рух до Самостійної України.

Ще гірше діло мається зі селянами. Як довго большевицькі експеріменти не торкались селянських спин, селяни мовчаливо приглядались політичному калейдоскопови на Вкраїні, байдуже чекаючи, що то воно буде. Правда, при Скоропадському селянство вперше хватає за збрую, щоби скинути московського ставленника, але на це тільки, щоб опісля дозволити запанувать на Вкраїні московському насильству в червоній шаті. Йому, оцим широким верствам селянства на Лівобережжю не видні ще були пляни московських хитроців, незрозумілі були отчайливі змагання української інтеліґенції до вкраїнської державности. Селянство тоді думало, що це „вони" бються з большевиками, оці якісь чужі люди, які хочуть якоїсь там „України", непотрібної їм, селянам. Не диво, що 1918 р. Раковський, оцей з сумної іронії долі сучасний ватажок „української держави", писав з Києва в московських Ізвєстіях, що ніякої України нема, бо він отримує тисячі листів од селянства, в яких воно жаліється на „окраїньщину", перемішавши її очевидно з кацапсько-гетьманським насильством.

Тепер цього на селі не почуєте. Двох літне безперервне панування большевиків на Лівобережжю чудово прояснило тупі селянські голови і дощенту розвіяло всякі селянські ілюзії відносно совітської влади. Дарма червона імперіялістична Москва, ратуючи свій престіж на Лівобережжю як і по всій Україні, пускає в рух старий як вона сама спосіб підюджування одних селян против других т. зв. комнезаможами, цеб то комітетами незаможніх селян, складенними з ріжних харцизяк, злодіїв та ледарів на селі, бо тим тільки лучше і швидче усвідомлюються селянські маси відносно большевицьких ціллів. А ціль та одна: Знищивши місто з його промислом та культурним життєм, оґрабити село з його матеріяльних засобів, його коштом прохарчувати десятки і сотні тисячів міських дармоїдів т. зв. совітських служащих, з котрих селу користи, що з торішнього снігу. Оскілько раніше селянство на Вкраїні взагалі, а на Лівобережжю зокрема осторонь стояло в борбі з большевиками, то зараз воно взялось не на життя а на смерть до боротьби з ними. Помогла тому беспощадна експльоатація села совітською владою. Даремно прикривають комісари свій грабіж на селі словами, що большевики прогнали дідичів і дали селянам землю. Селянство й не раде тепер цій землі, якої без живого і мертвого інвентаря обробить неможливо, а по друге плоди праці своєї на цій землі приходиться цілком дурно оддавати совітській владі, яка в заміну цього ні крихти не подбає про заспокоєння селян елементарними сільсько-господарськими знарядами. Численні надужиття при збірці продуктів, постої карательних військових відділів кавалерійських, які приходиться селянам кормити довший час, часті підводи, обиски за збруєю, при чому забирають з хат такі речі, що не мають ніякого відношення до збруї як кожухи, полотна, одежу, обув і инше — це зараз щоденні явища на Лівобережжу. Розкладку приходиться инколи давати по три й чотири рази одного року такими продуктами як зерно, картофель, сало, мясо, яйця, масло, сир, молоко, овеча вовна, льон, сояшники, мед і таке инше, а коли чого в кого нема, на базари мусить купити, а оддати. В противному разі горе селянинови, що посмівби не принести кріпацької данини: забирають тоді силою останнє з хазяйства, його самого арештують, а коли втече, то лишається йому один вихід — йти в повстанці.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗІ СТАРОКРАЄВОЇ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ.

Справа Східної Галичини в польській пресі.

Коли читати польську пресу в останніх днях, замітно дивне зденервованнє. Майже всі польські часописі переповнені, хоч що правда, несеріозними міркуваннями на тему польсько-української угоди. Повторюються відомі пропозиції, обіцянки, рівночасно з погрозами, що мовляв, як ви не захочете з нами годитись, то ми з вами так то а так то будемо поступати і т. д.

Ґазета „Куpер Львовскі" містила через два дні під заголовком „Подстави згоди" статті, про котрі годі сказати, чого вони ознакою, манії великости чи туподумства. З початку „К. Л." стверджує всім відому правду, що справа Сх. Галичиною ще досі не є вирішеною; що провізорія є причиною всіх лих. „В дійсности — пише та ґазета — Східна Галичина є тереном ділання справді не демона війни, але зґраї „рускіх" шовіністів, котрі доцільно зорґанізовані теоризують маси працюючого люду"...

Кілько разів чули ми вже байку про „пошціви лудек рускі"?

Дальше, „К. Л." робить таке капітальне і глупе відкритте: **„Війна із „Західною Україною" в 1918—19 роках не була війною польського народу з українським, а тільки боротьбою польської державности а германською концепцією."**

„К. Л." далі ірритується, що Українці не хочуть пертрактувати з Поляками в Польщі, а відсилають напрошуючихся Поляків до українського уряду за кордоном.

„К. Л." впевняє, що: „Польський нарід знайде дорогу до порозуміння і згоди з українським народом. Зроблені ними початки (— чи не кольонізації?) створять підклад до **свобідного виявлення(?) волі населення".**

Дальше старається „К. Л." доказати, що ані Чехи, ані Англійці не є українофілами; що вони інтересуються справою Східної Галичини тільки яко питанням Росії. Чехи стараються — пише та ґазета — створити собі поміст до Росії, а Анґлія зі страху перед російською експанзією в Азії, хоче через віданнє Росії Галичини скермувати експанзію Росії на захід Европи і в той спосіб відтягнути її від Азії. „К. Л." перестріґає Росію перед сим новим підступом Анґлії.

З варшавських ґазет дневники „Наруд", „Курієр Варшавскі", „Ґазета варшавська і „Ржечпосполіта", а також сіоністичний „Наш Курієр" обговорюють обширно справу Сх. Галичини.

„Курієр Варшавскі" пише: **„Малоруска"(?) інтеліґенція є рішучо ворожо настроєна супроти польської державности і уважає загалом теперішний стан за перехідний. „Внутрішня аґітація, яку відчувається дуже добре, ведеться тайно, а улеґалізована вона є через діяльність просвітних і гуманітарних інституцій, котрі фактично мають політичні завдання.. „Гроші збирані через У. Г. К. на гуманітарні цілі, призначується дуже часто на інші цілі як: удержанне урядників, котрі не мають заняття, за кордоном, або тайно в краю".** Жидівське населенне займає майже всюди становище вичікуюче, в деякій части навіть прихильне Українцям"...

Сіоністичний „Наш Курієр", навизуючи до звісної відповіди Ллойда Джорджа на інтерпеляцію Сесила, пише:

„Події з послідних днів переконали нас, що англійський премієр не кидає слів на вітер, а тому отже незадовго може „заскочити" нас хвиля, коли на угодову акцію буде вже запізно".

Страх перед еміґрацією.

Польська преса ніяк не може погодитися з думкою, що Українці можуть денебудь свобідно жити. Найбільше безпокоїть її **наша еміґрація в Чехословаччині** і тому вишуку; всякі способи, щоб якнебудь позбутися сеї еміґрації та використує всяку для нього нагоду. І так краківський „Час" обговорює у вступнім статті з дня 31. м. м. чесько-польське порозуміннє, яко одиноке услівє й з польської сторони висуває саме справу признання Чехами як Польщі Східної Галичини й усунення української еміґрації.

„Чесько-польське зближенне — пише „Час" — заініціоване урядовими кругами має велике значінне... Щоби однак прийшло до порозуміння, маймо відвагу сказати собі отверто і щиро се, що нас дражнить і болить, а вслід за тим усунути всякі перешкоди, які були досі костію незгоди.

„В першу отже чергу повинні Чехи занятися як найбільш енерґійно **викиненнем всіх тих авантурничих і ворожих для Польщі елементів, котрі свого часу знайшли притулок в Чехословаччині... Артерії українського конспіративного руху переходять нетільки через Берлін і Відень, але також через Чехословаччину, де перебуває українська пропаґанда, а передовсім ціла військова українська орґанізація".**

„Чисельність всіх відділів українських в Чехословаччині виносить біля 30 тисяч.. Богато українських старшин принято до чеської армії і всі табори інтернованих Українців в Ліберці; Дейтшґабель і Чап (?) є осередками інтензивної антипольської пропаґанди..

„Загально відомо, що осію всіх праць і старань українського фікційного уряду є відірванне Східної „Малопольскі" від Польщі. Останні події, які мали місце в Східній Галичині виразно стверджують співробітництво українськхи чинників в брониславськім страйку. Цей страйк для українських проводирів мав бути пробою справности польських орґанів безпеченства і війска в здушуюванню розрухів".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЩО ДІЄТЬСЯ В КОСІВЩИНІ.

По селах в Косівщині страшні відносини. Все що найгірше вийшло на верх та тероризує і так прибитий народ. В громаді Кобаках, яка числить 5.000 душ самих Українців урядує накинений комісар Поляк (присланий). В Старих Кутах війт п. Лукаш Томюк — за послідних двох літ допустився тільки надужить, що кождий, хто про се це знає, питає звідки тільки відваги та злоби збирається в людині? Усі скарги з поданням фактів та достовірних свідків, за які за австрійських часів сейчас суспендовано і засаджено в тюрму остають без успіху, бо за панським попихачем стоїть всевладний повітовий маршалок. Ходять слуги, що мається тепер поділити поділ на райони і в одній такій частині установити згаданого панського чуру мандатором над війтами.

Шкільництво занедбане. В місті Кутах, де Поляків ледво 1/5 усего населення на 18 учителів є тільки 1 укр. учителька та 1 жид. Прочі 16 се Поляки. Сталого управителя Українця усунено. Місцевому парохови, котрий сповняв обовязки катехита, заборонено вступ до школи. Переведено характеристичний поділ дітей на „католікув і жидув". Назви Українців чи Русинів не істнують. Діти насильно мусять учитися польської релігії та молитов. Дивно тільки, що батьки, які в Кутах мають себе за всезнайків, таке насильство терплять. За часів австрійських істнували тут 4 кляси чисто українські, так звані „паралєльки". Тепер їх звинено, а всякі заходи о їх віднову не остають без успіху.

Американську кухню, з якої користало 320 українських дітей, замкнено, а причиною сього безпорядки та надужиття в відділі польськім, який в наслідок скарг по переведеній ревізії опечатано.

На терені повіту зістало було досить залізничого матеріялу з колейки, яку побудували Москалі з Вижниці у гори. Тепер цей матеріял вивезено в глуб Польщі.

Щоб ратувати заниділе життя повіту, пороблено заходи над основанням Горожанського Комітету. Мимо сього, що придержуванося усіх формальностей, помимо численних урґенсів, справа, яка тягнеться вже пів року, не увінчалася успіхом.

Доріжня в Косівщині неімовірно велика Ціни місцеві перевисшають ціни львівські. Кукурудзяна мука коштує 8.000 — 9.000 марок за 1 q. І годі її дістати, бо границя буковинська щільно замкнена. Дерево так на опал як і на матеріял, не зважаючи що сеж лісиста околиця, платиться дороще чим в подільських сторонах (шух дров звиж 5.000 м). Причина, що дерево з лісів камеральних вивозять за границю.

На прикінці згадаємо про тутешню біржу, яка рівнож перевисшає львівську неофіціяльну. Селяни, продаючи що небудь, з гори застерігаються що жадають трохи марок а трохи грошей. Купна та продажі ґрунтів та хат переводиться за всякі гроші тільки не за марки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".